

2024. januári mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

1. – 130 éve született Okolicsányi Ferenc feltaláló

Budapesten, 1894. január 1-én született Okolicsányi Ferenc (1894-1954) fizikus, feltaláló. A felsőfokú tanulmányait a budapesti Műegyetemen kezdte, később Németországban tanult tovább, 1935-ben pedig az erlangeni egyetemen fizikából doktorált. A háború után egy ideig itthon dolgozott különböző találmányai fejlesztésén. 1926-ban Berlinben, a Telehor A. G. keretében, Mihály Dénessel együtt végzett kutatómunkát az akkor induló távolbalátással kapcsolatban. Hamar felismerte a Nipkow-tárcsás rendszer kikerülhetetlen hibáját, a kép gyenge fényerősségét. Javításával többen próbálkoztak, de a legjobb megoldásra ő jutott: megszerkesztette a tükröcsavart. Ez egy eléggé meredek lejtőjű végtelen csavar, amelynek felületét jól tükröző anyagból képezik ki. A tükröcsavar forgás közben a rávetített fénysugarat állandóan más és más szög alatt, más és más irányban veri vissza. Ily módon a gyorsan forgó tükröcsavar képbontóként, a vevőben pedig leképezőként alkalmazható. Mivel az adó és a vevő tükröcsavarjai kicsik és könnyűek, egy gyenge szinkronmotor is alkalmas forgatásukra. Rendszerét még a Telehor A. G. laboratóriumában dolgozta ki, de gyakorlati kivitelezésére, 1933-ban, már a nürnbergi Takede-cégnél került sor, ahol fejlesztő-mérnöki beosztást kapott. Rövid időn belül egy homorú tükrőfelület-kiképzéssel, nagy képek vetítésére alkalmas rendszerre fejlesztette találmányát, és megoldotta az úgynevezett sorváltós képbontás és -összerakás problémáját. Doktori diplomája megszerzése után Angliában telepedett le, ahol a Scophony Ltd. és más cégek munkatársa lett. Rendszerén tovább dolgozott; az 1938. évi angol rádiókiállítás alkalmával már nagyméretű képeket tudtak vetíteni. Részt vett a kezdeti angol tv-kísérletekben. A második világháború után a színes távolbalátás kérdéseivel foglalkozott; az egyik szabadalmának felhasználásával készült színes sorváltós katódcsövet az USA-ban sorozatban gyártották. Utolsó éveiben a londoni R. W. Gunson magtermeltető és -kereskedő cég főmérnöke volt. Itt megtervezett egy színekülönbség érzékelésén alapuló, elektronikus elven működő magosztályozó gépet. Ez olyan jól sikerült, hogy a cég elhatározta: azon túl, hogy maga is alkalmazza, megkezdte az ilyen rendszerű gépek gyártását és értékesítését; természetesen a különböző terményekre kidolgozott változatokban.

3. – 150 éve született Petróczy István feltaláló

Szepes vármegyei Garancspetrócon, 1874. január 3-án született Petróczy István (1874-1957) feltaláló. 1895-ben végzett a katonai műszaki akadémián. 1902-ben a katonai léghajózási csapathoz osztották be, ahol léggömb-vezetői vizsgát tett. 1910-ben letette a pilótavizsgát és repülőversenyen megnyerte Bécsújhely város első díját. Az I. világháborúban az osztrák-magyar hadsereg légierőinél több fontos beosztást töltött be. 1917-1918-ban kezdeményezésére és részvételével tervezte meg Kármán Tódor (1881-1963) professzor és Zurovecz Vilmos gépészmérnök a világ első katonai helikopterét, a könnyen sebezhető megfigyelő léggömbök helyettesítésére. A PKZ típusjelű (Petróczy- Kármán-Zurovecz) ún. kötött helikopter, melynek emelőcsavarját Asbóth Oszkár (1891-1960) mérnök tervezte, 1918 áprilisában 50 méter magasságba emelkedett. 1918-ban megszervezte a hadügyminisztérium légügyi szakosztályát. 1920-1924-ig a kereskedelemügyi minisztériumban a légiforgalmi ügyosztály vezetője volt. E munkakörben megteremtette a magyar polgári légi közlekedés alapjait. Jelentős szerepe volt az Aerotechnikai Szótár kiadásában.

4. – 180 éve született Lengyel Béla kémikus

Körösladányban, 1844. január 4-én született Lengyel Béla (1844-1913) kémikus. Egyetemi tanulmányait a Műegyetemen kezdte mérnökhallgatóként, de a Tudományegyetem bölcsészkarán folytatta és fejezte be. Than Károly (1834-1908) kémikus mellé került tanársegédnek, majd 1868-ban külföldi tanulmányútra ment. Robert W. E. Bunsen (1811-1899) vegyész és Hermann L. F. von Helmholtz (1821-1894) német fizikus mellett dolgozott. Doktorátusát Heidelbergben szerezte meg. Hazatérése után magántanári képesítést szerzett és gyógyszerészhallgatók kémiai oktatását végezte. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) 1876-ban tagjává választotta. 1900 és 1905 között elsőként foglalkozott Magyarországon a radioaktivitás jelenségeinek vizsgálatával. Főleg analitikai és szerves kémiai tudományos kutatásai voltak jelentősek. Felfedezte a szén-szubszulfidot (C₃S₂), elsőként állított elő nagyobb mennyiségben tiszta kalciumot.

5. – 125 éve született Alexits György matematikus

Budapesten, 1899. január 5-én született Alexits György (1899-1978) Kossuth- és Állami díjas matematikus, műegyetemi tanár és akadémikus. Kezdetben az elméleti fizika problémái foglalkoztatták, s ezen keresztül érdeklődése mindinkább a matematika felé fordult. 1924-ben a grazi egyetemen doktorrá avatták, egy, a Laplace-egyenlettel kapcsolatos problémának a megoldását tartalmazó doktori disszertációja alapján. Hazatérve dolgozott a Statisztikai Hivatalban, zenei kritikákat is írt. 1929-ben tanári állást kapott. Ez időben kezdett kutatómunkához, görbe-elmélettel foglalkozott. Eredményei alapján meghívást kapott a bécsi egyetemre. Doktorátusát Kolozsvárott honosította, s ez után magántanári címet kapott. 1945-től tudományos munkája mellett majd másfél évig gimnáziumi igazgató, utána közoktatásügyi államtitkár, egy évig a Tudományos Tanács főtitkára, majd az újjászervezett MTA első főtitkára volt. Közben egyetemi tanári kinevezést kapott a BME Vegyészmérnöki Karának matematikai tanszékére. Tudományos tevékenysége a matematika számos részterületére terjed ki (görbeelmélet, függvénytan, geometria), de legjelentősebb eredményeit az approximáció-elméletben és a Fourier-sorok elméletében érte el. Sokoldalú, közvetlen egyéniségével, szakmai lelkesedésével népes iskolát teremtett.

5. – 110 éve született Straub F. Brunó biokémikus

Nagyváradon, 1914. január 5-én született Straub Ferenc Brunó (1914-1996) biokémikus, Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas kutató kétszeres Kossuth-díjas tanítványa, több külföldi akadémia tagja, több egyetem díszdoktora, egyetemi tanár. 1985-től országgyűlési képviselő, 1988–1989-ben az Elnöki Tanács elnöke. Fő kutatási területe a sejtlegzés kémiája, az izomműködés kutatása, az enzimek szerkezetének feltárása volt. Elismert egyetemi kézikönyve az első kiadásban 1949-ben megjelent Biokémia, továbbá a következő évben közreadott Általános, szerves és analitikai kémia című munkája. Az orvostanhallgatók számára első kiadásban 1951-ben adta közre Szerves kémia című tan-könyvét 1966-ban jelent meg összefoglaló munkája Enzimek, molekulák, életjelenségek címmel. Nevéhez fűződött a sárga enzim (diaforáz) és az aktinfehérje felfedezése. 1988-89 között ő töltötte be az Elnöki Tanács elnökének (államfő) tisztét. Emellett volt a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség alelnöke, egy időben pedig a Tudományos Uniók Nemzetközi Szövetségének elnöke. A II. világháború után első alkalommal Budapestre látogató Szent-Györgyi Albertet és Bay Zoltánt elsőként ő fogadta, mint államfő.

5. – 240 éve született Tittel Péter Pál tanár

Pásztón, 1784. január 5-én született Tittel Péter Pál (1784-1831) csillagász, egyetemi tanár. 1806-ban lett az egri líceum matematikatanára. 1807-ben a pesti Tudományegyetemen a filozófia doktora lett. 1810-ben Bécsben folytatott csillagászati tanulmányokat, majd 1815-ben Göttingenbe utazott, hol két évig Johann C. F. Gauss (1777-1855) német matematikus, csillagász, fizikus előadásait hallgatta. 1817-ben Párizs, London, Greenwich csillagvizsgálóit tanulmányozta. Hazatérve átvette az egri obszervatórium vezetését. 1824-ben a budai csillagvizsgáló igazgatójává, a pesti Tudományegyetem csillagászat tanárává nevezték ki. Kronológiai kérdésekkel foglalkozott. Tanulmányai főleg külföldi szaklapokban jelentek meg. Tittel Péter Pál 1830-tól lett a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

6. – 190 éve született Meiszner Ernő mérnök

Meiszner Ernő mérnök, a Rába folyó-szabályozás tervezője és kivitelezője 1834. január 6-án született. Tanulmányait az Institutum Geometricumban végezte el. 1873-ban Bajorországban és Württembergben tanulmányozta az alagcsövezést és szikasztást. 1876-ban a Rába-szabályozó Társulat főmérnökeként átdolgozta az Ujházy János-féle terveket, melyet azután a Rába szabályozási törvényben (1885: XVI. t. c.) biztosított állami támogatással 1885-1893 között hajtottak végre. A szabályozás műszaki szempontból az egyik legszerencsésebb megoldás hazai folyószabályozások közé tartozik. Később állami szolgálatba lépett és az Országos Vízépítési Igazgatóság munkatársa lett. Nagyváradon, 1902. április 11-én hunyt el.

8. – 220 éve született Szigeti Wurga János tanár

Kovácsvágáson, 1864. január 8-án született Szigeti Wurga János (1804-1875) tanár. A sárospataki főiskolán végzett bölcsészeti, jogi, teológiai tanulmányokat. 1831-32-ben a kollégium mennyiségtan- és természettan-tanára. Szemere Bertalannal megalapította a Sárospataki Nyelvmívelő Társulatot, majd szerkesztette a Parthenon c. irodalmi folyóiratot. 1833-tól Nagykőrösön tanár, tanszékének elfoglalása előtt a berlini egyetemen a matematika és fizika mellett neveléstant és filozófiát is hallgatott. Egyike volt Hegel első magyarországi követőinek és első azok között, akik Kazinczy nyelvújító mozgalmának eredményeit és a reformkori irodalmat tanítványaikkal megismertették. 1837-től sürgette a magyar tanítóképzés ügyének rendezését, 1839-ben a nagykőrösi gimnáziumot tanítóképző osztályokkal bővítette és 1855-ben megszervezte az önálló tanítóképzőt. 1835-től volt az MTA tagja.

8. – 160 éve született Korda Dezső mérnök

Kisbéren, 1864. január 8-án született Korda (Kohn) Dezső (1864-1919) villamosmérnök, nemzetközi híró feltaláló, a váltakozó áramú elektrotechnika tudományának egyik kiválósága, aki 1914-től a volt zürichi Műegyetem magántanára. Budapesten, a Műegyetemen szerzett mérnöki diplomát, majd 1887-től Párizsban élt, s ő volt a Compagnie Générale d'Électrochimie alapítója. Az első elektromos automobil megépítőjeként tartják számon, ezen túlmenően 1892-ben elsőként javasolta a forgókondenzátor alkalmazását, amely jelentős lépés volt később a rádió vevőkészülékek kialakításában. Németországban, 1893. december 13-án kapott szabadalmat a forgókondenzátorra (72447 számon), így e magyar mérnököt tekinthetjük ezen fontos elektrotechnikai alkatrész feltalálójának. A fémkohászatban Korda Dezső elsőként állított elő villamos kemencében ferroszilíciumot. A híres 1900-as párizsi világiállítás bemutatói közül ő tervezte meg a Galerie

des machines-t, vagyis a nagy gépipari kiállítást. Évtizedeken át kapcsolatban állt a Magyar Tudományos Akadémiával (MTA), új kutatási eredményeiről az MTA ülésein rendre beszámoltak. Számos nemzetközi szakkönyve jelent meg, több fontos írását pedig az MTA szaklapjai közölték. Duna-szabályozási terveket is készített és matematikai tanulmányokkal is foglalkozott.

8. – Energiapolitikai eszmecsere

Az Energiapolitika 2000 Társulat a hazai energiapolitika aktuális kérdéseinek megvitatására havi rendszerességgel Budapesten tartja az Energiapolitikai Hétfő Esték című előadás-sorozatát. Január 8-án a 17-19 óra közötti előadás témaköre: a nagy távolságú villamosenergia-szállítás. A felkért előadó: Kimpán Aladár. Bővebb információ: www.enpol2000.hu

10. – 120 éve született Schmid Rezső mérnök

Munkács, 1904. január 10-én született Schmid Rezső (1904-1943) spektroszkópus, molekulaszervezet kutató vegyész-mérnök, egyetemi magántanár, a Physical Society of London tagja. 1926-ban diplomázott a Műegyetemen, s a következő évben, 1927-ben doktorált Gróh Gyula (1886-1952) kémikus irányításával a Tudományegyetemen. Munkássága és ezzel együtt a magyar spektroszkópiai kutatások, a nitrogén-oxid molekulára vonatkozó vizsgálatokkal indultak meg. A Műegyetem Gépész- és Vegyész-mérnöki Karán Pogány Béla professzor mellett volt adjunktus. Tudományos kutató munkássága itt bontakozott ki és 15 évi folytonos felfelé haladás után itt szakadt meg tragikus hirtelenséggel, amikor még csak 39 éves volt. Fáradhatatlanul nevelte tanítványait. Számos disszertáció készült a Műegyetem Fizikai Intézet alagsorában. Tanítványai közül többen ma is kitűnő művelője e tudománynak. 1950 óta az anyagszerkezet kutatásban elért kimagasló eredményeket Schmid Rezső díjjal jutalmazza az Eötvös Loránd Fizikai Társulat.

11-13. – EDUCATIO nemzetközi oktatási szakkiállítás

Az EDUCATIO nemzetközi oktatási kiállítást január 11-13. között a HUNGEXPO Budapesti Vásárközpont „A” csarnokában rendezik. E szakkiállítás azzal a céllal jött létre, hogy választ adjon a felsőoktatással kapcsolatos kérdésekre. Igyekszik összekapcsolni az egyes szereplőket: a hazai – és külföldi felsőoktatási intézményeket, tankönyvkiadókat, nyelviskolákat, szakképző intézményeket az érdeklődőkkel: a diákokkal, oktatókkal és szülőikkel. Több napos seregszemlén 18 országból mintegy 200 kiállító és több mint 53.000 látogató vesz részt évről évre. Közel 50 felsőoktatási intézmény jelenlegi hallgatói-, oktatói adják át a legfontosabb infókat a képzésről, a szokásokról, kollégiumi elhelyezésről, és akár a tanulmányokat követő jövőképről is. Továbbtanulni szándékozók mellett a pedagógusok, intézményvezetők és egyéb szakmai kiállítók számára is fontos, egyedülálló lehetőséget nyújt a rendezvény, hiszen mind egy színtéren értesülhetnek a szakmai újításokról, módszerekről. Különböző előadások keretein belül tájékozódhatnak a magyar felsőoktatás jövőjéről, valamint a kiállítók képviselőivel beszélgetve alkalmuk nyílt elközeléseiket közös útra teregni. Bővebb információ: www.educatioexpo.hu

13. – 200 éve született Hollán Ernő mérnök

Szombathelyen, 1824. január 13-án született Hollán Ernő (1824-1900) hadmérnök, altábornagy, államtitkár, a magyar vasútpolitika kimagasló egyénisége. 1865-től az országgyűlés tagja, 1867-70-ben közlekedési, 1970-72 között honvédelmi államtitkár volt. Szerepe volt a kiegyezés (1867) utáni közlekedéspolitika

kialakításában, mely Budapest központi helyzetének megerősítésével gróf Széchenyi István elgondolásait kívánta követni. 1886-ban altábornagyként nyugalmába vonult, ettől az évtől lett a főrendiház tagja. Magyar Mérnök és Építész Egylet alapítója és első elnöke (1866-1885) volt. Érdemei elismeréséül az Egylet 1885-ben Hollán Ernő-pályadíjat alapított az év legjelentősebb műszaki tanulmányának jutalmazására.

14. – 110 éve született Kálmán György mérnök

Szolnokon, 1914. január 14-én született Kálmán György (1914-1969) bányamérnök. Az érc- és ásványbányászat gyöngyösoroszi, majd a mátrai és pestvidéki üzeméinél volt főmérnök. Az ásványbányászat új iparágga fejlődésében olyan műszaki alkotásokkal, korszerű létesítmények megvalósításával vett részt, mint a pilisvörösvári, zebegényi és nemesgulácsi őrlőművek, valamint a teljesen hidromechanizált fehérvárcsurgói bánya-és előkészítőüzem.

14. – 110 éves az autó összeszerelő futószalag

Henry Ford (1863-1947) amerikai üzletember automobilgyárában (Ford Motor Company) 1914. január 14-én bevezették az összeszerelő futószalagot, aminek következtében a gyártási idő 12 órától 93 percre csökkent. Az új eszköz nem Henry Ford találmánya volt. Két magyar gépészmérnök, Galamb József (1881-1955) konstruktőr és Farkas Jenő (1881-1963) járműtervező is részt vettek a tervezésben. A gépkocsi bolygóműves sebességváltója és az elektromos gyújtóberendezése is Galamb József elgondolásai szerint készült. Az ő találmánya volt a szerelőszalag, a folyamatos munkarendszerben a megmunkált alkatrészek (termékek) anyagmozgatásához szükséges új, „forradalmi” segédeszköz.

16. – 150 éve született Feyér Gyula mérnök

Hosszúfaluban, 1874. január 16-án született Feyér Gyula (1874-1959) gépészmérnök. Műszaki egyetemi tanulmányait Budapesten és Zürichben végezte, oklevelét 1898-ban Budapesten szerezte. 1900-tól a budapesti állami felsőipariskolán, a fém-vasipari, majd az 1913-14. évi átszervezés után az épület-egészségügyi osztály tanára, az egészségügyi műszaki berendezések előadója lett. 1921-35-ig a kereskedelemügyi minisztériumban az ipari-műszaki osztályt vezette, mely később a szén- és általános energiagazdaság, valamint a villamosítási ügykörrel bővült. 1917-43-ban szerkesztette a Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönyét. Főként energetikai kérdésekkel foglalkozott. Hazai szén gazdaságos tüzelésére szolgáló kályha-, ill. kazánberendezések megszerkesztésében és bevezetésében nagy érdemei vannak.

16. – 125 éve született Eperjessy Antal mérnök

Kolozs megyei Magyarfrátán, 1899. január 16-án született Eperjessy Antal (1899-1982) gépészmérnök. A budapesti Műegyetemen 1922-ben szerzett általános mérnöki, 1929-ben gépészmérnöki oklevelet. 1925-től a Haditechnikai Intézetben dolgozott. 1948-49-ben a Haditechnikai Intézetben a tüzérség műszaki referense volt. A budapesti hidak kiemelésénél és helyreállításánál is dolgozott. 1950-52-ben a tüzérségi tudomány előadótanára lett. Emellett a BME Hadmérnöki Karán meghívott előadó volt. 1952-től a BME-n docens, 1954-től a Fegyvertechnikai Tanszék egyetemi tanára. 1959-től pedig óraadóként tanított a BME-n.

20. – 75 éves az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület

Az energiaiparnak a gazdasági életben betöltött kulcsszerepe mellett meghatározó szerepe van a környezeti hatások alakulása, hazánk környezetvédelmi kötelezettség-vállalásainak teljesítése szempontjából is. Ebben

az összetett feladatrendszerben vállal felelősségteljes tevékenységet az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület (ETE). Közvetlen jogelődjét, Hőgazdálkodási Tudományos Egyesületet, a hőerőgazdálkodás és a tüzeléstechnika műszaki, tudományos területén dolgozó szakemberek 1949. január 20-án a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetének épületében alakították meg. Az ETE ma már több száz szakember szakmai tevékenységét fogja össze a hazai energiatermelő, szolgáltató és felhasználó vállalatok, és a szakterülethez kapcsolódó egyetemi tanszékek, intézmények köréből. Az energiaellátás biztonsága, a környezetvédelmi- és klímapolitika az Európai Unió (EU) politikájának középpontjában áll. Az elmúlt években a közösségi jogalkotás egyre mélyebben és intenzívebben foglalkozik energetikai, illetve az energetikát érintő klímapolitikai intézkedésekkel. Az ETE vezetés feladatának tartja, hogy figyelemmel kísérje az EU-ban folyó jogalkotást, szakmai javaslatokkal támogassa a hazai álláspontok kialakítását, majd az európai szintű jogszabályok hazai honosítását. Az ETE, mint szakmai civil szervezet együttműködik az energetika terén működő hasonló szervezetekkel, mint pld. Magyar Mérnöki Kamara szakmai tagozataival.

20. – 140 éve született Szilárd Béla kémikus

Mezőberényben, 1884. január 20-án született Szilárd (Steiner) Béla (1884-1926) kémikus. 1907-től ösztöndíjjal a Sorbonne-on tanult, és közben Irène Joliot-Curie Curie (1897-1956) Nobel-díjas magkémikus aszisztenseként dolgozott. 1912-ben önálló kutatólaboratóriumot rendezett be Párizsban. Pár évig Londonban és Madridban is dolgozott, majd 1920-tól újra Párizsban folytatta kísérleteit. 1925-ben megkapta a Becsületrend lovagja címet. Több száz találmány, szabadalom fűződik a nevéhez, foglalkozott többek között fotokémiával, a radioaktív sugárzás biológiai hatásaival, radioaktív gyógyszerekkel és kolloidokkal, az élő anyag keletkezéselméletével és fejlődéstörténetével.

21. – 160 éve született Baumgarten Sándor építész

Dunaföldváron, 1864. január 21-én született Baumgarten Sándor (1864-1928), aki egyike volt a legtevékenyebb magyar építőművésznek. Számos pályázaton vett részt, többi között a budapesti áru- és értéktőzsde tervpályázatán II. díjat nyert. Legjelentékenyebb alkotásai: a budapesti tudományegyetem központi épületének Egyetem-téri része Mária Terézia korabeli barokk stílusban, továbbá az Erzsébet nőiskola és a Vakok Országos Intézete, mindkettő magyaros stílusban, a Niedermann-féle szanatórium. A budapesti postatakarékpénztár épületének tervét Lechner Ödönnel közösen készítette. Mintegy háromszáz budapesti és vidéki iskolát tervezett. Mint királyi közalapítványi igazgató működött Budapesten.

21. – Magyar informatika napja

Január 21-én tartják a Magyar informatika napját. Azért e nap tekinthető a hazai informatika születésének, mert 1959. január 21-én jelentették be a sajtóban az első magyar elektronikus számítógépet, a szobányi méretű M-3-at. Az informatikai értékek megőrzését és átörökítését vállaló Neumann János Számítógéptudományi Társaság (NJSZT) új hagyományt teremt azzal, hogy 2022-től a Magyar informatika napjaként emlékezik meg az 1959-es eseményről. „Az évforduló méltó megünneplése az M-3 mellett dolgozó egyik villamosmérnök, a társaság későbbi főtitkára, Kovács Győző számítástechnikus, az informatikai kultúra jeles terjesztője ötlete volt. Társaságunk az ő kezdeményezését szeretné szélesebb körben elterjeszteni és

kiterjeszteni minden magyar informatikus ünnepévé, a Magyar kultúra napjához hasonló célokkal bíró kezdeményezésével, amelyről mostantól minden évben megemlékezünk” – emelte ki az NJSZT elnöke.

23. – 290 éve született Kempelen Farkas feltaláló

Pozsonyban, 1734. január 23-án született Kempelen Farkas (1734-1804) mechanikus, feltaláló, építőmester, polihisztor, természetbúvár, kancelláriai tanácsos, a XVIII. század egyik jelentős tudósa. Tanulmányait Pozsonyban, majd Győrben, Bécsben és Rómában végezte. Filozófiát, jogot tanult, a rézmetszést gyakorolta, de a matematika és a fizika is érdekelte. Mária Terézia törvénykönyvének sikeres németre fordítása után a királyi kamarához került. Rendkívül sokoldalú tehetség volt, különösen találmányai és mechanikai alkotásai révén vált híressé. Vízemelő gépe látta el a schönbrunni szökőkutakat. Tökéletesítette a gőzgépet és megszerkesztette a gőzturbina őset, beszédutánzó gépet épített 1778-ban és írógépet vakok részére. Ő vezette a budai Várszínház építési munkálatait. Legismertebbé sakkzó gépe tette 1769-ben, holott az csak Mária Terézia parancsára készített szellemes játékszer volt. Nagy nyelvtelenség volt, nyolc nyelven írt, beszélt és olvasott. Az emberi beszéd szerkezetéről írt tanulmánya az újabb fonetika alapja. Színdarabokat, zeneműveket és verseket is írt, melyeket korában sikerrel adtak elő.

23. – 140 éve született Trummer Árpád mérnök

Budapesten, 1884. január 23-án született Trummer Árpád (1884-1961) vízépítő mérnök. Tanulmányait a budapesti Műegyetemen végezte 1905-ben. A besztecebányai, majd a miskolci kultúrmérnöki hivatalnál működött, ez utóbbinak lett vezetője. 1933-tól a Földművelésügy Minisztérium Vízügyi Főosztályának munkatársa s a Hármas Öntözési Bizottság tagjaként a Tiszántúl öntözési tervének előkészítését irányította és kidolgozta a hódmezővásárhelyi öntözőrendszer tervét. 1937-1943-ig az Országos Vízügyi Igazgatóság vezetője. 1945-ben ismét szolgálatba lépett, mint az Országos Vízügyi Intézet (OVI) és a Vízügyi Tervező Iroda (VIZITERV) tanácsadója. Tiszántúl öntözésének tervét az ő tanulmányai alapján Sajó Elemér (1875-1934) vízépítő mérnök, gazdaságpolitikus dolgozta ki.

23. – 170 éve született Klug Lipót tanár

Gyöngyösön, 1854. január 23-án született Klug Lipót matematikus. 1870-72-ben a Műegyetem, 1872-74-ben a tanárképző hallgatója. 1874-ben ábrázoló geometriai és matematikai tanári oklevelet kapott. 1893-ig Pozsonyban tanított, ekkor a Budapest II. kerületi főreáliskolához került. 1882-ben bölcsészdoktor. 1897-től az ábrázoló geometria tanára lett a kolozsvári egyetemen. Nyugdíjazása után Budapesten telepedett le. 1944-ben a zsidóüldözés időszakában a deportálást sikerült elkerülnie, azonban egy ideig bujkálnia kellett. Értekezései három témakör köré csoportosíthatók: a konfigurációk, a másodrendű görbék és felületek poláris elmélete, az ábrázolás különböző módjai. Írásait a választott probléma sajátos, csak erre vonatkozó fejtegetése jellemzi, ahol - kerülve az analitikus eszközt - minden probléma külön feladat. A nagy svájci és német matematikusok: Jakob Steiner (1796-1863), Karl Georg Christian von Staudt és mások legszebb hagyományait folytatta, kiemelkedő volt az egyetemi tanári munkája.

24. – 150 éve született Becker Ádám mérnök

Pölöskén, 1874. január 24-én született Becker Ádám (1874-1956) mérnök, a felvidéki, majd a Gyula-környéki folyam-szabályozási munkálatok egyik irányítója. 1893-ban szerezte mérnöki oklevelét. Úttörő

munkát végzett a legmagasabb színvonalú mezőgazdasági vízrendezés, az alagesövezés terén. 1913-ban kapott megbízást a Vág-szabályozási Kirendeltség megszervezésére, és a Vág alsó szakasz szabályozására. Számos, azóta általánosan elterjedt újításokat vezetett be: a dróthálós köhengerek alkalmazását, valamint a kavicsból készített műkö gyártását és széles körű felhasználását. 1919-től a Gyulai Folyammérnöki Hivatal vezetője volt, s mint ilyen a vízrajzi adottságok miatt szükséges magyar-román vízügyi együttműködés kialakítását szorgalmazta.

24-25. – Mezőgazdasági és mezőgép kiállítások

AgrárgépShow az AGROMashEXPO-val egy időben a HUNGEXPO pesti vásárközpont területén kerül megrendezésre a hazai agrárgazdaság legjelentősebb rendezvénye. Közel négyszáz kiállító vonultatja fel az input-gépesítés-logisztika-digitalizáció témakörébe tartozó termékek és szolgáltatások rendkívül széles választékát. A Mezőgazdasági Eszköz- és Gépforgalmazók Országos Szövetségének köszönhetően most is számos tagvállalat képviselteti magát, így a magyar piacon dolgozó nagy nemzetközi márkákat forgalmazó cégek színe-java megjelenik a rendezvényen. A forgalmazók által bemutatott nagy nemzetközi márkák mellett több ország kiállítói is bemutatják újdonságaikat. A hazai gépgyártás aktuális trendjeit pedig a Mezőgépgyártók Országos Szövetségének tagjai vonultatják fel. Bővebb infó: www.agromashexpo.hu

26. – 120 éve született Verő József mérnök

Sopronban, 1904. január 26-án született Verő József (1904-1985) vaskohómérnök, akadémikus. Oklevelét 1926-ban szerezte meg Sopronban a Bánya- és Erdőmérnöki Főiskolán, majd ugyanott lett tanársegéd. Közben 1927-28-ban állami ösztöndíjjal a berlini Műszaki Főiskolán volt tanulmányúton. 1934-ben adjunktussá, 1940-ben intézeti tanárrá nevezték ki, egyúttal megbízták a metallográfiai tanszék vezetésével. Sopronban 1949-1951 között a Bánya- és Kohómérnöki Kar dékánja. 1952-1974 között volt a VASKUT, a Vasipari Kutató Intézet igazgatója. A fémtan egyik megteremtője volt.

26. – 75 éves a Magyar Hidrológiai Társaság

A Magyar Hidrológiai Társaság (MHT) szakmai, társadalmi szervezet. Célja, hogy előmozdítsa és lehetővé tegye a korszerű ismeretek és tapasztalatok cseréjét a víztudományok és a technika területén dolgozó szakemberek között. Alakuló közgyűlésüket 1949. január 26-án tartották, de az előzmények is tiszteletet parancsolnak: szakosodás útján váltak ki egykori anyaegyesületükből a Magyarhoni Földtani Társulattól, ahol 1917. óta annak egyik szakosztályaként működtek, valamint csatlakoztak hozzájuk a Magyar Mérnök és Építész Egylet Vízépítészeti tagozatának tagjai is. MHT jelenlegi szóhasználattal közhasznú szervezet. Tagjai a víz- és környezetügy különböző területéről egyéni szakértők (tervezés, kivitelezés, területi és központi adminisztráció, oktatás, közszolgáltatás, egyéb termelő vállalkozások szakemberei), valamint jogi tag szervezetek (kutatóhelyek, tervező vállalatok, oktatási intézmények, közigazgatási szervezetek stb.).

28. – 80 éve született Barcza Szabolcs fizikus

Budapesten, 1944. január 28-án született Barcza Szabolcs (1944-2021) fizikus, csillagász, aki 1967-ben szerzett geofizikus diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetemen (ELTE), majd a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Csillagászati Intézetében (CSI) dolgozott. Több alkalommal is hosszabb időt töltött tanulmányúton a kielői és a heidelbergi egyetemeken. Az MTA CSI egyik fő kutatási területén belül a

változócsillagokkal, majd a csillaglégkörök fizikájával foglalkozott. Az asztrofizikai jelenségek kvantummechanikai tárgyalásának világszerte jelentős szakértőjének számított. Évtizedeken át oktatta az ELTE csillagász szakos hallgatóit a csillaglégkörök fizikájára, e témáról kiváló jegyzetet is írt, mérési gyakorlatokat is vezetett. Szívesen tartott ismeretterjesztő előadásokat és írt népszerűsítő cikkeket is.

28. – 140 éve született Thorotzkay Péter mérnök

Bécsben, 1884. január 28-án született gróf Thorotzkay Péter (1884-1936) gépészmérnök. A harmincas években épített repülőgépmotorjain számos újítást vezetett be, mint pl. az automatikus olajszivattyú, ikerhajtórúddal ellátott dugattyú, jó hatásfokú, saját tervezésű porlasztó stb. Motorjait az üzembiztosság, az egyszerűség és az áttekinthetőség jellemezte.

28. – Adatvédelem világnapja

Az Európa Tanács (ET) kezdeményezésére 2007-ben, az ET adatvédelmi konvenciójának elfogadása 25. évfordulóján rendezték meg először az Európai Bizottság támogatásával az adatvédelem nemzetközi napját. Az a felismerés hívta életre, hogy az állampolgárok nem ismerik eléggé az adatvédelemhez kapcsolódó jogait, érdekeiket nem merik, és nem tudják megvédeni, csendes beletörődéssel tűrnek lényegében minden jogsértő adatkezelést. Adatvédelem napjának fő célja, hogy az emberek érdeklődjenek az adatvédelmi ismeretek iránt, keressék a lehetőséget ezek megvitására. Idehaza 1992-ben alkottak törvényt a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról, s az adatvédelmi biztos (ombudsman) intézménye 1995 júliusától működik. Információs önrendelkezési jog az egyén azon joga, ahol maga dönthet személyes adatainak kiszolgáltatásáról és felhasználásáról. A személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul, vagy a törvény elrendeli. 2018. május 25. óta az Európai Parlament és ET új adatvédelmi rendelete, a General Data Protection Regulation (GDPR) van érvényben. A GDPR fő célja a személyes adatok egységes szintű adatvédelmi biztosítása az EU minden tagállamában, így idehaza is. Nem véletlen, hogy a legszigorúbb rendeletek között tartják számon: a NAIH (Nemzeti Adatvédelmi Hivatal) akár 20 millió euróig (6 milliárd Ft) terjedő büntetést is kiszabhat azokra, akik nem tartják be az adatvédelmi szabályokat.

29. – 75 éves a Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesület

A Magyar Elektrotechnikai Egyesület (MEE) kebelében a 20-as évek során létesült Gyengeáram, ill. Rádiótechnikai Szakosztályokból önállósodva, 1949 január 29-én alakult meg a Hírközlési és Informatikai Tudományos Egyesület (HTE) jogelődje. Önálló jogi személyként mint Híradástechnikai, Finommechanikai és Optikai Tudományos Egyesület került cégbejegyzésre. További infó a 70 éves HTE című könyvből: „A második világháború vége felé – amikor látni lehetett, hogy nem tart már sokáig a világhégés – a hazai szakemberek többsége azon kezdett el gondolkodni, hogyan lehet a háború óriási pusztításának a maradványain új életet kezdeni. Az újjáépítés gigászi feladatai mellett azzal is szembe kellett nézni, hogy a szakmában jártas, hozzáértő szakemberek is megfogyatkoztak. Sok új, esetleg kevésbé képzett mérnöknek, technikusnak kellett a rekonstrukciós feladatokat elvégeznie. Akik a pusztítások ellenére is a távolabbi jövőbe néztek, azok pedig azt is látták, hogy az újjáépítés mellett hamarosan a fejlesztések terén is komoly feladatok következnek, amihez szintén összetartó, képzett csapatra lesz szükség. Szükség volt tehát a szakma

összefogására, az ismeretek felfrissítésére és átadására. A Magyar Elektrotechnikai Egyesület a háborút követően gyorsan magára talált és már 1945-ben számos ülést és szakelőadást szervezett. Ebben a körben ott voltak a HTE későbbi alapítói is, akik érezték, hogy a talpra állásban a hírközlésnek különösen fontos szerepe lesz. 1945. január 18-án megalakult a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete, az MMTSzSz, majd nem sokkal később ennek a Híradástechnikai szakosztálya. Itt indult meg az a gondolkodás, mely az egyesületünk megalakulásához vezetett. 1947 őszén egy lelkes szakmai csoport (többek között Gerő István, Benghardt Gusztáv, Bognár Géza, Susánszky László, Garai László, Mészáros Sándor, Philipp Miklós, Horváth Gyula, Kas Oszkár, Novák István, Borsos Károly) a Podmaniczky utca 45-ben, a korábbi Szabadkőműves székházban megkezdte egy olyan egyesület megszervezését, melyben közösen tudnának tenni a hazai híradástechnika lábra állásáért, fejlődéséért. Ebbe fokozatosan bevonták az újrainduló gyárak, üzemek mérnökeit, technikusait és a Műegyetem professzorait, oktatóit. Kapcsolatot kellett találni az állami vezetés felé is, ezért a minisztérium Híradásipari Igazgatóságának több vezetőjét, munkatársát is bevonták a szervezésbe. Közben 1948. június 29-én megalakult a Magyar Természettudományi Egyesületek Szövetsége. Célszerű volt tehát ehhez csatlakoznia a formálódó közösségnek. Ennek eredményeképpen 1949. január 29-én bejegyeztették a Híradástechnikai, Optikai és Finommechanikai Tudományos Egyesületet, mely a HTE történetének a kiinduló lépése volt. Ekkor az egyesület 300 tagot számlált.”

30. – 90 éve született Vajda Ferenc mérnök

Újpesten, 1934. január 30-án született Vajda Ferenc (1934-2004) villamosmérnök, az MTA SZTAKI tudományos igazgatója, a BME tanára. A hazai informatikus, elektronikus mérnöki szakma meghatározó tagja volt. 1973-ban alapító tagja és hosszú éveken keresztül alelnöke volt az első európai számítástechnikai tudományos-technológiai egyesület, az Euromicro Association Igazgató Tanácsának.

30. – 120 éve született Hehs Ákos feltaláló

Aradon, 1904. január 30-án született Hehs Ákos (1904-1994) légügyi mérnök, katonatiszt, a Székesfehérvári Sóstó repülőtéren települt repülőgép javítóüzem faipari és szerelő műhelyének vezetője/parancsnoka, aki egy olyan katonai ejtőernyőt fejlesztett ki, melynek szabadalmát (39 M mintájú Hehs féle ejtőernyő) 1941-ben az USA is megvett. Az ejtőernyőn kívül több alkotás és eredmény is fűződött nevéhez. Az ő irányítása, ellenőrzése alatt dolgozó asztalosok készítették – a Rotter Lajos gépészmérnök által tervezett – a berlini olimpián világrekordot felállító „NEMERE” teljesítményvitorlázó repülőgépet.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2024-ben*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudosnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnapar.kfki.hu/historia
- *Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum*
Internet: itf.njszt.hu
- *Dr. Hajtó Ödön: A mérnöki hivatásért*
2021. – Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara

- Nagy Ferenc szerk.: **Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig** 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Kenyeres Ágnes szerk.: **Magyar Életrajzi Lexikon I-IV.** 1967-1990. – Akadémiai Kiadó
Internet: arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/
- **Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH)** és a jogelőd **Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH)** kiadványai
- **Mérnök Újság (MÚ)** és **MÚ Online História** rovat (Magyar Mérnöki Kamara)
Internet: mernokvagyok.hu és mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- **Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok** - 2014. január 1-től havi bontásban
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- **EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai** (Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság) Internet: ttk.emt.ro
- Fejér László szerk.: **Vizeink Krónikája** (Vízügyi múzeum 2001.)
Internet: library.hungaricana.hu/hu/view/VizugyiKonyvek_067/?pg=0&layout=s
- **A Magyar Hidrológiai Társaság kitüntetettjei 1917-2017 között** (MHT, 2019.)
Internet: hidrologia.hu/mht/letoltes/LEXIKON_WEB.pdf
- Kozák Péter író, szerk.: © **Névpont, 2022.** Nemzeti életrajzi adatbázis, virtuális sírkert
Internet: nevpont.hu/
- **Egyéb szakmai életrajzok és műszaki források**

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök

Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja